

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. XXXIIX. Disponere, Dispositio, Dispositum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

est etiam disparitas juris. *Misn. resp. 90. n. 3. cum seqq.* Joseph. Ludov. *decis. Lucens. 44. n. 61.* Menoch. *conf. 50. n. 2.* Goedd. *inter Confil. Marpurg. consil. 25. num. 58. vol. 1.*

CAP. XXXVII.
De Dispensatione. v. o-
mnino Grotium l. 2. de jure belli
pacis c. 20. §. 21. & seqq.

Axioma I.

In iis, quæ tantum propter publicam honestatem introducta sunt, dispensatio sine læsione conscientie potest obtinere. P. Gregor. *lib. 8. Synagm. cap. 11. num. 23.* Treutl. *1. conf. 6. num. 31. vid. de dispens. prolux. Kizel, in Synops. matrim. cap. 2. titorem 2. & 3.*

II.

Gratia dispensationis extensionem non admittit. Mar. Frecc. *lib. de auth. & potest. Baron. erga subfendarium quest. 20.* nam dispensatio est stricti Juris Bald. *in l. 1. C. de ind. vid. roll.*

Limitatur hæc regula quoad connexa: nam dispensatio facta in uno trahitur ad omnia accessoria. *glossa in cap. quia in tantum. extr. de præbend. Jason. in l. 1. n. 3. C. de transact. Carpz. lib. 4. conf. 63. num. 25. & seqq.*

III.

Quodcunque impedimentum est civile, illud per dispensationem licite tollitur, quia princeps superior est jure Civili. Itaviduæ non gravidæ vel viduæ remittere potest princeps tempus luctus. *Carpz. Jurispr. Eccles. lib. 2. def. 160.*

IV.

Quoties verba & ratio legis sunt manifesta, toties non à Judice, sed à solo principe temperamentum adhibendum.

Ratio: quia voluntas legislatoris adest, quam iudex immutare non potest, quippe cujus est non de Legibus, sed secundum Leges judicare *can. 3. dist. 4.* Et iudex non debet esse clementior lege *l. perspicendum 11. ff. de pen. Exemplum est in l. prospexit 12. ff. qui & a quib. manum. lib. non fiunt.*

CAP. XXXIIX.
Disponere, Dispositio,
Dispositum.

Axioma I.

Dispositionis præsuppositum cessans facit cessare dispositionem. *Glossa in l. mancipia. C. de serv. fug. quam recipiunt omnes, teste Menochio rem. recup. 9. num. 161. Decian. conf. 161. n. 1. conf. 317. in fin. Welsenb. 1. consil. 25. num. 11.*

II.

Dispositio hominis favorabilior est dispositione legis vel statuti, Menochius *conf. 16. num. 24.* ac proinde potius attendenda *Alex. in l. qui libere §. hæc verba. de vulg. substit. Port. conf. 8. n. 15. Phil. Matth. inter Conf. Marp. vol. 1. conf. 21. num. 31. v. infr. provisio. axiom. 5.*

III.

Dispositio contrarietatem, verecundiam & jus ipsum facta nullius est momenti. *l. 5. C. de l. gl. in l. in re mandata. Cod. mand. per l. 15. ff. de cond. inst. Goedd. int. Conf. Marp. conf. 26. vol. 1. num. 338.*

IV.

In dispositionibus hominum in dubio præsumitur causa impulsiva quam finalis. *Bald. ad l. cum tale. §. legata. ff. de cond. & demonstr. Phil. Franc. ad cap. cum cessante. col. 2. vers. sed si queritur. extr. de appell.*

V.

Dispositio ubi duas habet causas finales sive rationes, quamvis una illarum cesset, non tamen cessat dispositio. *argum. §. ad finitatis. inst. de nupt. intellige verum, quando singule rationes per se sunt efficaces & sufficient. Alioquin quod ex duabus causis introductum est, altera cessante extinguitur Dispositio: Duo enim oracula archi- us ligant quam unum, qua de re eruditè differit Alciat. in l. 1. de V. S. Lin. ad §. affinitatis. Inst. de nupt.*

VI.

DISPONERE de re sua quilibet potest, *l. dudum 14. D. de contrab. empt. l. in re mandata 21. D. mandati.* [seu quilibet potest rebus suis imponere modum vel legem quem velit, *Cravet. conf. 112. num. 1. conf. 118. n. 3. conf. 147. n. 4. Cacher. decis. 100. num. 5. Thoming. decis. 13. num. 27. & decis. 53. n. 29. Mun. de Escob. in tract. de ratiocinat. cap. 6. num. 35. Gail. de arrest. Imp. cap. 6. n. 22.] Anchar. *conf. 155. num. 7.* ubi declarat procedere, quando quis agit in re penitus sua propria; sicut si communis sit, vel in ea alius præterdit, & *conf. 157. n. 7. vers. Secundo,* ubi quod licitum est cuilibet sibi prospicere, & meliorem suam conditionem facere, quando de re sua disponit etiam cum alterius detrimento, *Castrenf. conf. 59. Propreniore. in princ. & per tot. lib. 1. Alex. conf. 12. lib. 5.* ubi ait procedere multo magis in ultima voluntate, quia potest testator legem, quam velit, imponere rebus suis, refert *Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 486. per totam.**

[Limita hanc regulam in prædio serviente, cujus dominus nihil facere potest, ut servitus impediatur, *l. si domus 21. ff. de S. V. P. l. 9. si serv. vindic. aut deterior fiat. l. 20. §. 5. de S. V. P. l. 15. §. 6. de usu-fruct. l. 6. §. ultim. si serv. vind. Gail. 2. ob-serv. 67. num. 6. Carpzovius part. 2. conf. 41. def. 1.]*

VII.

DISPOSITIO omnis intelligitur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, *l. quod Servius 8. ff. de con-dict.*

dict. ob causam. l. 43. in princ. de vulg. subst. l. fin. C. de sponsalib. cap. in parochia 31. caus. 16. q. 1. gloss. in cap. 2. de reser. Oltrad. conf. 241. Factum tale est. num. 2. vers. secundo. Feder. de Senis conf. 239. circa med. vers. & vos scitis. Natt. conf. 525. Fuit lata sententia. num. 16. Ancharr. conf. 84. Domina. num. 4. & 5. & conf. 394. num. 3. in fin. ubi ait, quod mutato, vel alterato statu rei, aut dispositionis, seu personæ, mutantur res, dispositio, & persona, & num. 4. ampliat in pacto, quia intelligitur, si res in eodem statu permanferit. Decian. conf. 334. Viso conf. num. 4. Socinus conf. 22. n. 18. vol. 4. Alex. conf. 25. num. 7. vol. 7. Cravett. conf. 95. num. 4. & conf. 216. vol. 1. Roland. conf. 1. num. 158. vol. 2. Tiraquell. in l. si unquam. C. de revocand. donat. in prefat. num. 166. cum seqq. Surdus conf. 27. num. 6. & plenius conf. 68. num. 18. ubi quod in omni dispositione, & omni contractu partes intelliguntur se restringere ad statum secundum tempus contractus, & rebus sic stantibus. Paris. conf. 165. num. 26. & seq. lib. 4. Nicol. Moron. in tract. de fide, treuga, & pace, quæst. 120. ubi ampliat in contractu pacis, Card. Seraphin. decis. 129. num. 1. & 3. ubi limitat in iis, quæ recipiunt augmentum, & diminutionem, Marian. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 50. num. 2. Joseph. Sesse Aragonia decis. 187. num. 23. Card. Tusch. d. tom. 2. lit. D. conclus. 502. per totam. Octav. Glorit. res. 1. p. 3. n. 220. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 916. num. 22.

Intelligetiam, quando nova causa, iusta supervenit, à principio tamen prævisa, aut cogitata, quia tunc dici non potest, quod status rerum sit mutatus, secus vero, ubi non fuit cognita vel cogitata, ita Bartolus in d. l. quod Servius. num. 4. Tiraquell. in d. prefat. num. 168. cum seq. Romanus conf. 22. col. 1. vers. secundo. Gozadin. conf. 27. num. 9. Ruin. conf. 105. in fin. vol. 5. Olasch. Pedem. decis. 91. num. 14. cum seq. Natt. d. conf. 525. num. 16. cum seq. Rebuff. de privi. schol. privi. 76. n. 2. Menoch. conf. 156. num. 32. Octav. Glorit. d. p. 3. num. 265.

Amplia in dispositione jurata, cap. quemadmodum si vir 25. de iurejur. Ancharr. conf. 84. num. 4. Hippol. Rimin. conf. 59. num. 76. lib. 1. Cardin. Tusch. d. lit. D. conclus. 502. num. 1. 20. & 34. Rot. decis. 51. num. 3. apud Farinac. p. 1. recent. quia etiam iuramentum habet clausulam, rebus sic stantibus, ut resolvunt Doctores per me citati in tract. de clausulis usu freq.

claus. 129. num. 2. [Vult. inter Conf. Marp. conf. 25. n. 149. vol. 2.]

VIII.

DISPOSITIO generalis generaliter est intelligenda, ut per Cravett. conf. 133. num. 5. & 6. ubi intelligit, nisi adsit causa restringendi, vel ratio, per quam restrictio sit facienda, & conf. 176. num. 4. & 5. Tiraquell. in l. si unquam. C. de revoc. donat. in prefat. n. 119. ubi quod dispositio generalis operatur generaliter, tam in odiosis, quam correctoriis, & pœnalibus, Roman. conf. 379. Circa primum, in princ. ubi extendit ad dispositionem juratam negativam, quæ dicitur universaliter negare.

Limita primò, quia dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, l. cum pater 77. §. dulcissimis 20. ff. de leg. 2. l. si de certa re 31. C. de transact. Garc. Girond. de privileg. seu exempt. signif. num. 277. Olasch. Pedem. decis. 98. num. 10. Surdus conf. 389. n. 9. & seq. [Cujuscunque enim dispositionis ratio restringit dictum ad limites rationis d. l. 77. §. 20. de legat. 2. & ibi Br. & Dd. Hartm. Pistor. lib. 2. quæst. 39. num. 19.]

Limita secundò, quia omnis dispositio, quantumcunque generalis vel universalis, nunquam comprehendit illud, de quo disponens non posset in specie disponere, Ancharr. conf. 155. Optimis rationibus. n. 10. quem refert Card. Tusch. d. tom. 2. lit. D. concl. 490. num. 16.

Limita tertio, quia non comprehendit casum specialiter definitum, l. cum in testamento 37. §. fin. ff. de hered. inst. l. siervo manumisso 15. ff. de pecul. leg. ne ea, de quibus specialis mentio est facienda, Card. Tusch. d. concl. 490. num. 17. Surdus conf. 456. n. 58. & conf. 550. num. 14.

Limita quarto, quia non extenditur ad incogitata, l. cum Aquiliana 5. ff. de transact. Roman. conf. 294. Hac confessio, circa fin. Cephal. conf. 3. n. 100. lib. 1. Pedroch. conf. 36. num. 150. & num. 272. cum seqq. Decian. conf. 3. num. 55. & conf. 35. num. 48. lib. 2. & conf. 11. n. 11. lib. 3. Camill. Gallin. de verbor. significat. lib. 1. cap. 9. Castill. controvers. lib. 5. part. 2. cap. 116. num. 4. cum sequentib.

Limita quinto, quia dispositio generalis non comprehendit personas exemptas, Socinus conf. 74. num. 11. lib. 1. quem refert Cardin. Tusch. d. concl. 490. num. 18. ubi num. 19. post Alex. conf. 59. libr. 1. Ruin. conf. 127. libr. 4. extendit non venire prohibita, & quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam. Nec extenditur ad perfo-

personam loquentis, *l. inquisitio* 18. C. de solutione. Surdus *conf.* 152. num. 45.

Quæ autem dicatur dispositio generalis, & quæ specialis, vide Barth. *conf.* 21. *Ut dixit*, n. 2. Menoch. *conf.* 106. num. 18. Card. Tusch. d. lit. D. *conclus.* 487.

IX.

DISPOSITIO limitata limitatum producit effectum, & non extenditur ultra limites, Petrus de Anchar. *conf.* 118. *Casus talis est*, in princ. & num. 4. & *conf.* 328. *Factum tale*, num. 2. Cardin. Seraphin. *decis.* 911. num. 2. Cephal. *conf.* 284. num. 13. lib. 2. ubi loquitur in limitatione limitata. Angel. *conf.* 138. *Visti omnibus*, in princip. ubi de rescripto, & jurisdictione concessa limitate & *conf.* 226. *Punctus talis est*, in fin. ubi de liberatione limitata, Signorol. de Homed. *conf.* 57. *Creditor volens*, num. 5. ubi de commisione Judicis limitata. Decian. *conf.* 33. num. 55. lib. 1. ubi de exceptione limitata, & *conf.* 19. num. 58. lib. 3. ubi de renunciatione limitata, quia non extenditur ultra limites expressos, Rolandus à Valle *conf.* 41. num. 10. lib. 3. ubi de libello, & *conf.* 58. num. 3. eod. lib. 3. ubi de donatione limitata. Cravett. *conf.* 361. num. 3. & 7. & *conf.* 363. num. 9. 12. & 20. Joan. de Anania *conf.* 66. Eugenius *conf.* 99. Alciatus *conf.* 44. lib. 9. Menochius *conf.* 326. vol. 4. Cardin. Tuschus d. tom. 2. lit. C. *concl.* 494. per totam. Octav. Glorit. *resp.* 6. num. 14. Peregrinus de fideicommiss. art. 1. num. 36. Joan. Anton. Mangil. de imputat. *quest.* 60. num. 1. & *quest.* 84. num. 4.

Intellige maximè, quando provisio in certo casu fit per modum conditionis voluntariæ, ut distinguendo docet Bartolus in *l. Gallus*. §. *Et quid sit tantum*, sub num. 3. ff. de liberis & posthum. quem communiter approbari inquit ibi Jason. sub num. 42. illumque sequuntur Alex. *conf.* 1. sub n. 11. vers. *Et posito*, vol. 1. Anchar. *conf.* 356. sub num. 3. vers. *quarto*. Socin. *conf.* 256. sub num. 3. col. 2. vol. 2. & *conf.* 76. num. 6. & 7. vol. 3. Dec. *conf.* 63. sub num. 3. & *conf.* 89. sub num. 2. vers. *Et quia*. Rol. *conf.* 56. num. 22. vol. 3. Hond. *conf.* 60. num. 27. vol. 1. Peregr. *conf.* 51. num. 8. volum. 5.

X.

DISPOSITIO omnis intelligitur, ut conveniat naturæ actus, qui celebratur, Alex. *conf.* 22. *Viso instrumento*, in princ. lib. 1. Surdus de aliment. tit. 5. *quest.* 1. num. 4. Cardinalis Tuschus d. tom. 2. lit. D. *concl.* 503. per totam. & secundum naturam actus, qui geritur, censetur facta, *l. semper in stipulationibus* 34. ubi Dec. num.

6. ff. de R. I. Menoch. lib. 3. *præf.* 38. & lib. 6. *præf.* 10. Surdus *conf.* 392. num. 22. & *conf.* 454. num. 29. *consil.* 480. num. 16. Castill. *controvers.* lib. 5. part. 2. cap. 131. n. 20.

XI.

DISPOSITIO non habet locum, ubi verba non conveniunt dispositionis, *l. 4. §. toties* 6. ff. de damno infect. *l. quod constitutum* 21. ff. de milit. testam. Alexand. *consil.* 17. *Requisitus*, n. 2. lib. 1. & *consil.* 17. *Visti*, num. 8. vers. *ultimo*, lib. 2. Gemin. *consil.* 65. in princ. v. *secunda pars*. Joan. de Imola *consil.* 9. in princ. Bald. *conf.* 486. *Istud est ordinamentum*, circa princ. vers. *secundo probatur*, lib. 2. Roman. *conf.* 397. Franciscus. in princip. vers. *neque*; & *conf.* 199. in princip. & *conf.* 442. num. 2. & *consil.* 462. in fin. Decian. *conf.* 9. num. 24. lib. 1. Brun. à Sole in locis communib. verb. *dispositio*. 16. Cardinalis Tusch. d. lit. D. *concl.* 493. per totam.

XII.

DISPOSITIO omnis inspicitur, & interpretatur, prout verba diriguntur, *l. miles* 75. §. *pro parte* 1. ff. de legat. 2. Castren. *consil.* 252. *Viso puncto*, col. 2. in pr. lib. 1. ubi observat, quod curandum non est, cum quo verba sint prolata, sed in quem intentio & Juris dispositio sit directa, Bald. *conf.* 495. *Præsupposita*, vers. *non obstant illa verba*, lib. 4. ubi quod verba inspicere debent, ut determinent id, ad quod referuntur, non autem alia extranea, Alex. *conf.* 120. *Omissis*, num. 9. lib. 2. ubi quod ad cognoscendum, an venditio sit ad corpus, vel ad mensuram, inspicuntur verba, an venditio incipiat à corpore, vel à mensura, Anchar. *conf.* 327. *Discurrit materia*, ubi quod ad cognoscendum dispositionem in omni materia, an sit realis, vel personalis, inspicuntur verba, an dirigantur in rem, vel in personam; plura alia adducit Cardinalis Tuschus *dict.* tom. 2. lit. D. *concl.* 497. per totam.

XIII.

DISPOSITIO omnis intelligitur de prima, & unica vice, *l. boves* 89. §. *hoc sermone*. ubi latè Tiraquell. ff. de verb. signif. latè Jason. in *l. duobus*. §. *si ei qui ff. de jurejur.* Alexand. *conf.* 19. *Breviter in casu*, per totum. lib. 4. ubi ampliat in salvo conductu concessio eundi & redeundi ad certum locum, & in omni dispositione, maximè odiosa & exorbitanti, & in dispensatione ad duo beneficia incompatibilia simul retinenda, & in licentia ingrediendi Monasterium Monialium, & in premio concessio capienti vexillum, & in obligatione de representando, & in venditione fructuum

fructuum, & in legato Pitantiæ in die S. Francisci, Cumanus *conf.* 14. circa finem. ubi intelligitur in dispositione hominis, secus in dispositione legis, maxime favorabilis, Angel. de Perus. *conf.* 43. *Fratres servorum*, ubi mandato ad vendendum, quia intelligitur de prima venditione, Lap. *allegat.* 12. in princip. *vers. tertio*. ubi de mandato ad locandum bona ad quinquennium, Anchar. *conf.* 404. *Tria dubia* n. 9. ubi de Medico, qui promissit liberare infirmum à podagra, quia intelligitur de prima vice, & etiam de conditione implenda, quia sufficit primum implementum. Incertus Auctor post regulas Socin. reg. 11. ubi limitat quatuor modis, Antonius Gabr. *commun. lib.* 6. tit. de legib. *concl.* 2. Surdus *conf.* 18. num. 9. Cardinalis Tusch. d. tom. 2. lit. D. *conclus.* 499. Azor. *Institut. moral. part.* 1. lib. 5. cap. 23. *quest.* 5. Marian. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 74. num. 4. Armendar. in *proem. addit. ad recop. legum Navarrae*, num. 169. Rot. *decis.* 423. n. 4. apud Farin. p. 1. *recent.* Hering. de *fidejuss.* cap. 13. num. 14. Mar. Giurba *conf.* 99. num. 1.

Limitat multipliciter Anton. de Butr. *conf.* 30. num. 1. & præcipue in dispositione, cujus causa non restringitur ad certum actum, sed est multiplicabilis, & maxime quando causa est multiplicabilis, & contingit casu, vel fortuna multiplicatio, non voluntate. Limitat etiam, quando non est ratio, quare magis intelligatur de primo actu quam de iterato, & materia est favorabilis, & ex verosimili mente disponentis, & quando agitur de modico præjudicio in materia favorabili ultimæ voluntatis, & alias limitationes refert Cardin. Tusch. d. *concl.* 499. num. 34. cum seqq. Plures alias limitationes refert Mar. Giurba d. *conf.* 99. num. 19. cum seqq.

XIV.

DISPOSITIO omnis simpliciter prolata, intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundum Jus commune. Petr. de Anch. *conf.* 9. *Viso themate*, num. 13. *vers. omnis enim dispositio*. & *conf.* 182. *Thema tale est*, num. 7. & *conf.* 404. *Tria dubia*, num. 3. *conf.* 421. *Premittendum in pr.* ubi extendit in statutis & omnibus dispositionibus interpretandis, quia semper reducuntur ad Jus commune Roman. *conf.* 359. In *casu*, n. 24. *vers. tertio*, ubi extendit in rescripto, cujus verba debent semper reduci ad sensum Juris, Tiraq. in *tr. de mort. p. 1. declar.* 2. num. 2. Cardin. Tusch. d. tom. 3. lit. D. *conclus.* 801. Valasc.

consult. 42. num. 7. D. Barbof. in l. 1. ff. *soluto matr.* p. 1. num. 61.

XV.

DISPOSITIO omnis semper intelligi debet de actu valido, ut per Petr. de Anch. *conf.* 6. *Viso themate*, n. 5. & 6. Bald. *conf.* 442. *Verba ita dicunt. lib.* 1. ubi quod promittens assignare tot debitores, intelligitur de debitoribus veris, & *conf.* 477. In *isto certamine in pr.* lib. 2. ubi quod mandans aliquem debitorem debere absolvi, vel liberari ab obligatione, intelligitur de liberatione valida, & *conf.* 358. *Dubitari potest*, lib. 5. ubi quod obligatus solvere decem, & pro illis solvere tot nomina debitorum, intelligitur de nominibus debitorum exigibilibus. Angel. *conf.* 159. Conradus col. 3. *vers. de secundo*. ubi quod testator faciens fideicommissum, in eventum, quo hæres non fecerit testamentum, intelligi debet de testamento habente Juris effectum, Aven. l. 40. *Tauri, gloss.* 1. num. 28. ubi quod dispositio regulatur secundum Jus vigens tempore dispositionis, Aretin. *conf.* 142. num. 11. *vers. & similiter*, ubi quod omnis dispositio loquens de probatione, intelligitur de valida & sufficienti, & n. 20. quod dispositio statuti loquens de cessione, de bannito, de contractu, & similibus, debet intelligi de ritè & rectè constitutis, & sic de validis, Bolog. in *addit. ad conf.* Joan. de Anania 83. n. 4. ubi quod stante statuto, quod cedens actionem nobilitate privetur, non intelligitur de cessione nulla: & distante alio, quod de contractu solvatur gabella; & quod testes publicati excludant probationem ulteriorem, intelligitur de contractu valido, & valida publicatione, Cardin. Tusch. d. tom. 2. lit. D. *concl.* 504. per totam, ubi num. 36. post Alex. *conf.* 148. *Ponderatis in princ.* & num. 12. lib. 6. limitat quando contraria præsumptio militat.

XVI.

DISPOSITIO omnis intelligitur de habili, & sic recipit restrictionem de habilitate, Bart. in *auth. de nupt.* num. 3. *collat.* 4. Cravett. *conf.* 307. num. 2. ubi quod quando tractatur de aliquo, semper præsupponitur habilitas ex alio capite, Bald. *conf.* 207. *Questio est*, num. 3. lib. 2. ubi loquitur de feudo concessio pro se, & quibus dederit, ut restringatur ad habiles. & *conf.* 424. *Formata fuit*, lib. 5. ubi quod statutum disponens homicidam non posse absolvi, nisi citatis proximioribus habilibus ad accusandum, Angel. *conf.*

conf. 333. Statuto, Tudertino, ubi quod stante statuto prohibente mulierem posse contrahere, vel testari sine praesentia fratris, vel proximiorum, intelligitur de habilibus de jure, & de facto, Armendar. in addit. ad recopil. legum Navarrae, in proem. num. 38. Cardin. Tusch. d. tom. 2. lit. D. conclus. 505. Mari. Antonin. var. resolut. lib. 2. resolut. 40. n. 5. & 6.

XVII.

DISPOSITUM in principali censetur etiam dispositum in dependentibus, Seraphi. de privil. juram. privil. 74. num. 184.

XVIII.

DISPOSITUM in uno exaequiparatis, etiam in altero militat, quamvis materia sit exorbitans, Reinoso in observ. practis, observ. 44. num. 3. & observ. 70. n. 51.

CAP. XXXIX.
De Disputatione.

Axioma I.

Ab omni aeo dignissimum creditum est studiorum experimentum committere, artes corporum & vocum praestantiam expendere. Terrull. advers. Gnosticos.

II.

Nemo est quem non pudeat convinci disputantem. D. Augusti. Soliloq. cap. 7. hinc Cujacium in disputatione pro Cathedra Bituricensi turpiter stetitisse diffusè narrat Joh. Robert. 1. animadvers. ult. quod quanquam tactum diffiteatur, Mercator. 1. not. ult. exemplo tamen inservire debet. v. Osium in praefat. dispunct. ad Metill.

III.

Inanis est disputatio, quae fit sine cedendi voluntate. Niceph. Gregor. lib. 10. cap. 11.

IV.

Disputando & opponendo veritas luculentior apparet. l. 2. §. ex legibus, de O. I. l. cum quidam 19. ibique Jason. in 6. notab. de lib. & Postb. l. Offidius 97. de leg. 3. Cravetta 6. conf. 985. num. 4. Francisc. Caldas conf. 9 n. 1. unde & notando & disputando optimè profici, colligere licet ex l. 18. §. 26. ff. de mun. & bon.

CAP. XL.
De Dissensione, dissensu,
discrepantia, vid. Consensus
contrarius.

Axioma I.

Multae Dd. controversiae ex contradicendi libidine sunt ortae. Ratio, quia naturalis est hominibus ad dissentendum facilitas. l. 17. §. 6. de recept. arbitr. Exempla ex veteribus habemus Julianum & Marcellum, Cujac. 14. obs. 35. unde ex ea ipsa ratione vera facilius praesumebatur Juliani sententia, quod ei Marcellus consentiret.

vid. l. 27. §. 3. Ad legem Aquil. l. 2. §. 1. de nox. act. & aliud in l. 3. §. 7. de condit. caus. dat. ubi Celsus filius à patre dissentit. Idque non mirum esse ait Cujac. in recit. ad l. 5. de ann. leg. nam quod Marcus Tullius dixit de Philosophis quibusdam: nihil tam absurde dici posse, quod non dicatur à quodam Philosophorum: Idem etiam de Dd. dici potest.

II.

E duabus diversis sententiis utraque suo respectu & modo vera esse potest. l. si finita. 15. §. illud queritur. 32. de dam. infect. Cujac. in not. ad lib. 2. animadvers. Robert. cap. 28.

CAP. XLI.
De Dissolutione.

Unumquodque eodem modo dissolvitur, quo colligatum est. l. 35. 100. 135. de Reg. Jur. Exempla in jure passim occurrunt: sicut nulla possessio acquiri nisi animo & corpore potest, ita nec amitti nisi utrumque in contrarium actum l. 8. ff. de acquirend. vel am. poss. Hinc Philosophi eadem principia destructionis, quae constructionis, dicunt, indeque fit, quod naturalia naturalibus & civilia civilibus modis tollantur. Hippol. de Collib. ad d. l. 35. de R. l.

Declarator haec regula à Decio, Petro Matthaei, Bronchorst & aliis ad d. l. 35. quasi iis tantum modis, quibus quid contractum est, etiam debeat dissolvi per l. 80. de sol. Ideoque varias exceptiones comminiscuntur. Sed obstat, quod contractus plures morte solvantur, qui tamen vita non constituuntur: & verbales contractus etiam reali solutione & compensatione perimantur, quae tamen ad sui constitutionem rei interventionem non requirunt. Verior ergo est gloss. ad d. l. 80. verbo solvi explicatio: quod scilicet modus solvendi maxime naturalis sit idem qui constituendi. d. l. 35. ibi: nihil tam naturale: ut modi tamen minus naturales & civiles non excludantur. 2. accipienda est regula de causis in contrarium actis. l. 100. de R. l. 3. de causis simul junctis. Itaque inepta est limitatio in causa matrimonii, quod licet consensu constituatur, dissensu tamen non dissolvatur. Non enim hominum solum consensu consistit, sed & verbi divini auctoritate vid. l. 1. C. Quand. lic. ab emt. reced. Diodor. Tuld. p. 1. Jurispr. extemp. 29. p. 163.

CAP. XLII.
De Distinctione.

Axioma I.

Lege non distinguente non nostrum est distinguere. l. 2. §. 5. ff. de vi bon. rapt. l. à procuratore 11. C. mandat. §. 3. vers. & haec. Inst. de legit. agn. tut. l. 29. §. ult. ibi: quia non praesinitur tempus, de vi et l. 64. §. 9. ff. solut. matrim. l. 4. ibi: Praetor de hoc nihil adjecit. si à parent. manum. cap. 2. extra, de conjug. leprosis. Bocet. lib. 1. de bell. & duell. cap. 28. num. 11. Gail. 2. observ. 33. n. 2. Tuschus 1. conclus. 133. n. 6. Jacob Curtz. Conject. 10. Cujac. l. 1. 99. Pap. ad l. 8. de post.